Чому в таборі для російських військовополонених немає чеченців та інгушів, але є узбеки, таджики, тива та марійці

Читать на русском

Чому в таборі для російських військовополонених немає чеченців та інгушів, але є узбеки, таджики, тива та марійці

Між Росією та Україною 31 січня знову стався великий обмін полоненими — 207 на 207. Напевно, поїхав додому хтось із наших попередніх співрозмовників, але їхні думки, слова та сумніви залишилися в Україні. І тут їх — громадян РФ, які вирушили зі зброєю до рук воювати на чужу землю — старанно намагаються не пробачити, але зрозуміти.

Кореспондент видання "СПЕКТР " провів кілька днів у складі місії українських соціологів в українському таборі для російських військовополонених "Захід-1". У ході інтерв'ю російським полоненим давалася гарантія анонімності, вони найчастіше не називали своїх імен та місць, звідки вони родом. Спілкувалися вони виключно добровільно і мали змогу перервати розмову будь-якої миті.

За відносної великої кількості в інтернеті відеозаписів розмов з російськими полоненими, важливо розуміти, що невільні люди завжди усвідомлюють, що ці відео побачать у РФ їхні сім'ї, командири та представники спецслужб. Будь-які одкровення теоретично можуть вплинути на їх умови життя в полоні, черговість потрапляння на обміни, на долю військовополоненого після звільнення. Тому невільні люди у небойовій обстановці завжди намагаються видати якусь відносно прийнятну для всіх версію — щоб «не скривдити господарів» і не зашкодити собі після повернення додому.

Усі полонені раз на тиждень спілкуються телефоном із родичами і добре знають, наприклад, про реакцію будинку на свої відео, записані відразу після полону, або на кадри, поширені різними джерелами з табору. «До мого батька ФСБ прийшло, а він їм каже, що вже місяць знає про мій полон, бачив у ютубі, як я пакети тут клею. він у полоні!"» — пояснив «Спектру» один із військовополонених.

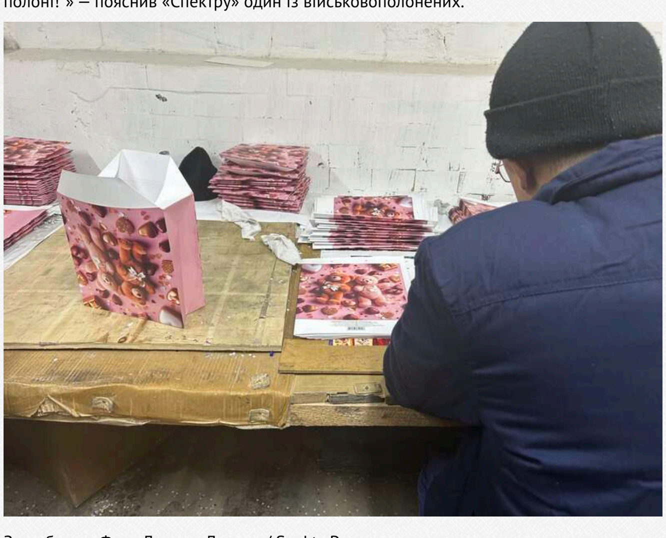

За роботою. Фото Дмитро Дурнєв / Spektr. Press

Сфотографувати робочі приміщення військовополонених дуже важко — у бомбосховищі, де вони клеять конверти, стоять чотири ряди столів, за ними щільні ряди «працівників». Зробиш фото загального плану — все одно буде видно чиєсь обличчя, це небажано. Цех, де збирають меблі, побільше, він нагадує мурашник, що копошиться. Усі в таборі прагнуть працювати і за всяку ціну вбивають час — термінів ув'язнення у них немає, взагалі ніяких зрозумілих термінів немає. Українські офіцери з числа охорони вважають за краще впевнено говорити лише про великий обмін «всіх на всіх» після закінчення війни. А коли скінчиться ця війна?

За якими критеріями російська сторона змінює своїх, тут ніхто не знає. Зрозуміло, що торгуються за льотчиків, кадрових офіцерів, рідкісних фахівців, але знають про це військовополонені лише з чуток — у таборі здебільшого утримуються піхотинці, які умовно себе поділяють на «контрактників», «добровольців», «мобілізованих» та найчисленнішу страту: колишніх ув'язнених.

Незважаючи на відносно нормальні умови та легкий режим із триразовим харчуванням, час у полоні тягнеться дуже монотонно та безнадійно довго. Про свій обмін мріє кожен полонений, і всі чудово знають, що провести в полоні можна роки.

У цих умовах піти з монотонної роботи та поговорити до душі без відеозапису та фіксації прізвища з «якимись вченими» для багатьох було знахідкою. За ці дні був один полонений, який з порога відмовився говорити, був один, який поговорив у перший день з одним соціологом, а на другий прийшов на розмову з іншим і провів годину в розмовах про життя, поки співрозмовник раптом не зрозумів, що вчора на вечірньому розборі вже чув від колеги історію про далекосхідного хлопця. Серед полонених також виявився один, який, на нашу несподіванку, дуже просив оприлюднити його особисту історію — із докладною біографією та навіть зазначенням прізвища. Таким чином він хотів нагадати про себе на батьківщині, яка вже майже півтора роки ігнорувала полоненого з Дагестану за всіх обмінів.

Історія одного охоронця

- Нурмагомед я, для вас можна просто Нурік! — повідомляє високий усміхнений чоловік із величезними, сильними долонями. Нурмагомед Нурмагомедов щойно зустрів у полоні свій другий поспіль день народження - 54-й. Цей міцний чоловік має надзвичайну спеціальність: 1989 року він закінчив педагогічне училище у Буйнакську як «вчитель молодших класів», і працював у школі до 1997 року. Потім пішов до транспортної поліції, сержантом і доріс до цілого майора. Рухатися кар'єрними сходами дуже допомагало хобі — все життя Нурмагомед тренував і грав за волейбольні команди.

Організація нашого співрозмовника була авторитетною — Північно-Кавказьке федеральне управління поліції на залізничному транспорті. Скромний офіцер зі своїм волейбольним послужним списком завжди був на увазі у керівництва. З іншого боку, офіцер поліції, прослуживши з 1998 по 2022 рр., побачив усе, що відбувається в регіоні: були і режими КТО, і чергування у бронежилеті зі зброєю.

Нурмагомед вийшов на пенсію у січні 2022 року. Квартиру, встановлену за законом за багаторічну службу в поліції, він так і не отримав, жив із трьома дітьми в чужому будинку, старші сини вже дорослі, студенти — 19 і 20 років. "У вас інтернет є?" — раптом питає Нурмагомед. Інтернету у військовополонених бути не може, а тут така нагода — можна показати і заразом знову самому побачити фото старшого сина, майстра спорту з кікбоксингу, чемпіона Росії серед юнаків.

Третьому синові Нурмагомеда лише 6 років: однією пенсією з ним ніяк не прогодуватися, і Магомедов поїхав до Москви на курси ЧОП. Після навчання він встиг кілька місяців охороняти в Москві якусь нафтобазу, як раптом отримав привабливу пропозицію: «поїхати на кілька місяців у ДНР, охороняти школу за 150-170 тисяч рублів на місяць». ЧОПівці охоче підписали свої контракти та поїхали до Харківської області, до школи. Вони встигли туди напередодні найбільшої російської катастрофи цієї війни — миттєвого завалення всього Харківського фронту після 11 вересня.

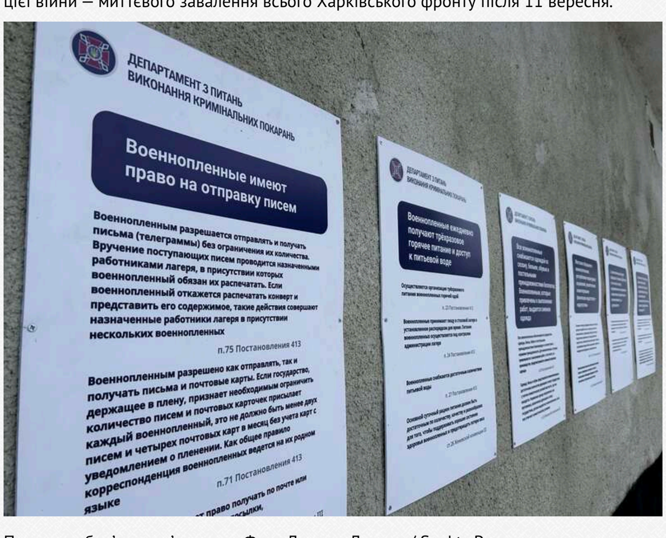

Права та обов'язки ув'язнених. Фото Дмитро Дурнєв / Spektr. Press

Нурмагомедов та його соратник, теж дагестанець, з яким вони познайомилися в дорозі, опинилися в селі Грушівка — під Куп'янськом, що на Харківщині, наприкінці серпня 2022 року, коли до стрімкого наступу ЗСУ залишалося менше двох тижнів. Місцева школа пропрацювала 7-8 днів і закрилася через близьку канонаду. А потім у Грушівці раптом опинилися українські танки.

— Заїхало ЗСУ до Грушівки до нас — не пам'ятаю, числа 11 чи 13-го, — згадує Нурмагомед. - Я все! Я, перепрошую, громадянин Російської Федерації, забирайте! Кому скаржитися, що робити?

Жили вони з товаришем ці неповні два тижні в школі, харчувалися всухом'ятку в магазині навпроти, слухалися місцеву директорку та екіпіровані були на звичайний ЧОПівський манер: чорна футболка, чорні штани, травматичний пістолет на поясі. З юридичного погляду для держави Україна та будь-якого її мешканця вони однозначно злочинці: наскільки легально перетнули кордон? Що робили поряд із українськими дітьми в українській школі, переробленій під російські програми та підручники? Кореспонденту «Спектру» нещодавно вдалося поспілкуватися з вчителькою із села Григорівка біля Маріуполя, яка розповідала, наскільки шокуюче враження на місцевих справили чужі шкільні охоронці у чорному — спочатку з «ЛНР», потім «люди у чорному» з Росії. Поява в коридорах школи чоловіків із кобурою відразу ж поклала край будь-яким гучним розмовам українською мовою: що в класах, що на змінах.

Як сприймали дагестанців у Грушівці? Сам Нурмагомед цього остаточно не зрозумів. Він просто відкривав і закривав ворота за шкільним автобусом і пропускав у будинок батьків, які супроводжували першокласників. "Вони віталися!" — ось і все, що може розповісти про свої контакти з місцевими колишніми охоронцями.

Чи він військовополонений? Можливо, на це питання немає відповіді і чиновники в РФ, які з вересня 2022 року жодного разу не ставили цивільних дагестанців у списки на обмін. Нурмагомед сидить у таборі і ніяких ознак звільнення, що наближається, не відчуває. Рішення про поїздку в Україну він як чоловік прийняв сам, дружині встиг розповісти про вигідний контракт уже з Грушівки, а потім дзвонив їй уже з полону. Дагестанець розповідає, що його дружина якраз зараз, на початку зими, займається звичайною сезонною справою — поїхала до гор «сушити м'ясо», робити знаменитий дагестанський делікатес.

Щотижня він розмовляє із дружиною по п'ять хвилин. Вона виживає за допомогою друзів та рідні, годує трьох синів, студентів та молодшого, робить все, що має робити жінка в Дагестані, і весь час питає свого чоловіка: а що він робить в Україні? Відповісти на це просте жіноче питання глава сім'ї не може, що його дуже гнітить.

Тим не менш, Нурмагомед Нурмагомедов не відчуває за собою жодної провини за тиждень роботи в українській школі, в невивченому їм толком селі Грушівка. Він довго думав перед тим, як попросити нас написати, нагадати про нього, сумнівався, вагався, а потім, йдучи, раптом автоматично простяг мені руку для рукостискання. Нікому з військовополонених, що реально воювали, навіть не спало на думку, що українець може потиснути їм руку — при всіх.

Вони, звісно, дуже хочуть повернутися додому.

У пекарні. Фото Дмитро Дурнєв / Spektr. Press

У таборі потрібні перекладачі

Те, що цих полонених із Північного Кавказу так довго не змінювали, — це такий тихий внутрішньоросійський скандал. У таборі немає, наприклад, чеченців та інгушів. «Спектр» уже публікував розслідування про долю тіл російських солдатів в Україні та підготовку їх до обмінів.

Тоді наше джерело, яке займалося обмінами тіл, говорило, що на полі бою існують обміни між командирами частин, що протистоять, тільки в одному випадку — якщо полонені або загиблі бійці вихідці з республік Північного Кавказу. У решті всіх випадків українцям пропонувалося вести переговори «з начальством», тобто в загальному тривалому міждержавному діалозі.

Практика обмінів показує, що зазвичай солдати з республік Північного Кавказу мають негласний додатковий захист, їх найчастіше змінюють швидше.

Але при цьому в таборі «Захід-1», у момент нашої присутності, було два дагестанці з-поміж охоронців шкіл у Харківській області. Вони не солдати армії РФ і перебувають у таборі вже рік і три місяці.

Наявність людей різних національностей в українському полоні поступово стає нормою. ВСУ вже 2024 року повідомляло про взяття на Донеччині під Мар'їнкою в полон чорношкірого бійця російської армії із Сомалі. Про 200 завербованих на війну та 14 загиблих громадян своєї країни в лавах армії РФ заявляє і міністр закордонних справ Непалу.

Набором контрактників-іноземців у Росії з вересня 2023 року займаються системно та організовано, перекроюючи під потреби армії національне законодавство. Відповідно, й в українських таборах для військовополонених скоро з'являться нові співробітники — перекладачі.

У «Захід-1» ми не бачили людей із неросійським громадянством. Натомість говорили з військовослужбовцем-мусульманіном, який вісім років тому переїхав до РФ з Узбекистану, з бійцем-добровольцем родом з Таджикистану, з буддистом з республіки Тива, з мобілізованим марійцем, а також із завербованими в колоніях ув'язненими представниками.

«Господарство робитиму»

Це були різні історії: громадянин Узбекистану отримував російське громадянство і, за його словами, «підписав не той документ». Він ще погано розмовляє російською, але цінує свою нову батьківщину і цілком відповідає їй — ну, підписав контракт і підписав, поїхав далі вчитися на полігон, на артилериста. Що тут поробиш?

Після «навчання» у зоні бойових дій він чомусь потрапив до піхотного батальйону і одразу пішов старшим групи на штурм, у добре зрозумілих мені (а не йому) місцях під Донецьком. Штурм у його житті був лише один — із важким пораненням та полоном.

Історія колишнього громадянина Узбекистану нетипова. Зазвичай полонені проводять у районі фронту від 3 до 12 днів (останній випадок нетиповий: під час інтенсивних боїв не було можливості для евакуації), потім близько місяця — у найближчому до фронту тиловому СІЗО, а далі — етап до табору. У таборі для військовополонених, у максимально далекому від обстрілу місці на Львівщині, росіяни опиняються приблизно до кінця п'ятого тижня після полону.

Наш узбек у своєму першому бою отримав тяжке поранення і його шлях до табору був коротшим - він йшов через госпіталь.

— Якщо, дай Боже, звичайно, моя держава про мене не забула, приїду — господарством займатимуся. Ну, як би мені вже нікуди працювати, звичайно. Господарство робитиму, ділянку є, будинок буду будувати, так описує своє майбутнє після обміну полонений.

Він взагалі не сприймає Узбекистан як батьківщину: ріс без батька, з дитинства працював та поїхав у 17 років. Він досить погано розмовляє російською, але твердо називає РФ «своєю державою», яка його має обміняти і дати гроші на перший час — на купівлю бичків. Він не зможе працювати на інших після свого поранення, планує розводити худобу.

— Ну як «не успішний»? Я успішний не багатством, але в мене є сім'я, дружина, діти, я залишився живим, мати і батько живі, сестра жива, — так наш співрозмовник оцінював своє життя.

При цьому він нічого не знав про Україну раніше, ніколи в ній раніше не бував і навіть не встиг нічого вивчити за лічені дні, що провів на війні. Він зовсім не рефлексує із цього приводу, хоча з його групи 11 людей загинуло, а 7 потрапило в полон. Сам він, за його словами, дуже раціонально попросив дружину поговорити з сім'ями вбитих російських земляків — «щоб не ходили ворожками». Він помилився, підписав контракт не читаючи, але при цьому видно, що він пишається, що став у нагоді великій і багатій країні, що його дружина слова проти рішення чоловіка не сказала, що все майже закінчилося.

Скаржиться тільки, що намаз не виходить повноцінно здійснювати — однією рукою, що залишилася, важко робити обмивання, і одна нога досі не згинається.

У пекарні. Фото Дмитро Дурнєв / Spektr. Press

Північ і південь

Таджик, з яким ми спілкувалися, навчався в університеті. Він дуже чисто говорив російською мовою і мав навіть свою концепцію російсько-української війни — тобто досить плутану версію «громадянської війни», в якій йому, таджику, немає місця. Що не завадило йому піти на цю війну добровольцем — він був дуже хворий і не підлягав здоровому заклику до російської армії. Його війна — від запису до якогось добровольчого підрозділу у Білгороді до потрапляння в полон — теж зайняла лічені дні.

Хлопець з російської півночі, з азіатським обличчям та повним незнанням рідної мови, твердо вважав себе російською: «Навіщо наша мова потрібна, вона стара, бабуся ще каже, батьки мої вже погано, а я — російська!». Йому взагалі було нецікаво говорити про Україну та війну: про першу він нічого не знав, про другу не думав і зі свого маленького півострова ніколи нікуди не виїжджав. У Росії він сидів у колонії (вже не вперше) і завжди сидів неподалік будинку. Хвилю вербувальників ПВК «Вагнер» він пропустив (перебував у СІЗО, поки йшло чергове слідство), але потім інші вербувальники — вже від Міністерства оборони — запропонували йому той самий стандартний «чистий лист»: звільнення після 6 місяців на війні, зняття всіх судимостей , пільги на час вступу для дітей, гроші — про що тут ще можна було думати? Велике безальтернативне вікно можливостей.

Цей локальний висновок є найважчим і найважливішим для українців. Всі ці військовополонені — як етнічні росіяни, так і ті, кого прийнято відзначати загальним словом «росіяни», — мусульмани, буддисти, православні, перековані за століття з язичників, — всі жили різним життям у тисячах кілометрів один від одного, молилися у різних церквах , мечетях, храмах, але при цьому у своєму світогляді цілком однакові. Вони нічого не знають про цінність, насамперед, власного життя, вони ніколи «не цікавилися політикою», і їм найчастіше однаково проти кого йти воювати. Ну, коли вже батьківщина послала.

У пральні. Фото Дмитро Дурнєв / Spektr. Press

Помилка «Великого»

І ще мене вразила розповідь одного російського в'язня. Немолодий, потертий життям мужик сидів не вперше, за "вбивство по п'яні" - начебто тут все стандартно. Потім стандартне вербування в «Шторм-Z» (російська армія використовує загони «Шторм Z», які воюють на найскладніших ділянках фронту в Україні, як штрафні батальйони для солдатів, що провинилися, йшлося в розслідуванні Reuters) для «роботи в тилу», як їм сказали . Колишні в'язні трохи побігали на полігоні, повчилися збирати та розбирати автомат, стріляти приблизно у потрібному напрямку та вирушили до Луганської області, де кілька місяців копали окопи. До цього часу співрозмовника все влаштовувало — лопата кидає землю, робота фізична, важка, але термін шестимісячного контракту капає...

А потім їх вивезли в таку ж лісопосадку з окопами до пояса, і це була вже ніби передова. Офіцерів чи прапорщиків, чи хоча б сержантів навколо не було зовсім. Колишніх ув'язнених розбили на дрібні групи і відправили в безіменну посадку, в ці окопчики, між іншими, досвідченішими, групами — ліворуч і праворуч були якісь мобілізовані та контрактники, які з зеками особливо братися не хотіли. Навколо періодично щось вибухало, зв'язку та команд не було, група ліворуч із чотирьох людей пішла, група справа начебто теж. Новоспечені бійці свого першого дня в бою ходити-дивитися боялися, оскільки були попереджені, що навколо все заміновано.

Вони сиділи в окопчиках своїх і чекали — благо їжа та вода ще були. І їх залишилося всього двоє: наш співрозмовник-вбивця та його товариш, якого він називав прізвисько «Великою». Чекали вони недовго. Незабаром у посадці з'явилися бійці з розпізнавальними відмітками із синьої ізоленти — «виходить, українці». І тут «Великий» чомусь спробував стріляти, випустив півріжка, і його автомат заклинило. В окоп «Великого» одразу ж прилетіли три гранати, а його товаришу дісталася лише одна: він «заступився» від неї, лежачи притиснув ногами, дерев'яною патронною шухлядою, гранату до земляної стінки. Ноги бійцю посікло як уламками гранати, так і дерев'яними трісками.

Потім, за словами полоненого, з ним поговорили (на відстані), дозволили вийти з окопа і повідомили, що його товариш мертвий. Найбільше нашого співрозмовника здивувало, що «Великий» почав стріляти. Він навіть не зрозумів: як же так сталося?

Це найголовніше питання для всіх. Він не може зрозуміти, чому такий зрозумілий чоловік поруч раптом вирішив натиснути на курок. А я не розумію: чому ця побита алкоголем і життям, судима за вбивство людина навіть не подумала стріляти сама?

Теги: ФСБ Росії | ФСБ РФ | Напад Росії на Україну | Война | Війна | обмін полоненими | Обмен пленными | Военнопленные | військовополонені

Аліна Кравченко
ЖУРНАЛІСТ, ОГЛЯДАЧ

13 лютого 2024 г., 22:25 | Переглядів: 2603 | Коментарі: 0

Роздрукувати | Надіслати товаришу

Важливі новини

19.05.2026 Мільярди на крові під маскою меценатства: як власник «Трухи» Володимир Литвин легалізує дубайські ка... #Труха #Аваков #Urban One

13.05.2026 Розшукуваний бізнесмен Борис Ушерович через кіпрсько-іспанський ландромат... #РЖД #Кипр #Кіпр

ЦЕНЗУРА — ЯК ОБІЙТИ БЛОКУВАННЯ І ЧИТАТИ НАШ САЙТ

Останні новини

По даті | По переглядам | По коментарям

09:05 «Бандерівський прокурор» та «укропольський режим»: депутата Гжегожа Брауна вигнали із зали за образи на адресу прокурора
08:59 З'явилися кадри з палаючого гуртожитку в Старобільську, де загинули шестеро людей
08:54 «Маразм прогресує»: мережу підірвало відео, де Путін на публіці не зміг вимовити «Ура!»
08:48 Ситуація на фронті: сталося 216 боєзіткнень, найгарячіше — на Покровському та Гуляйпільському напрямках
08:43 Сенатори США вимагають від Пентагону негайно передати Україні 400 мільйонів доларів допомоги
Підписуйтесь на наш канал в Telegram. Оперативно про головне
08:37 Історичний політ SpaceX: найбільша ракета в історії Starship V3 успішно пройшла випробування в космосі
08:32 У Швейцарії проведуть референдум щодо обмеження населення до 10 мільйонів осіб
08:26 Одеський суд зобов'язав модель OnlyFans сплатити понад пів мільйона гривень податків і штрафів
08:21 Російські дрони атакували пожежну частину на Донеччині: пошкоджено техніку та будівлю ДСНС
08:15 Україна дедалі ефективніше стримує наступ РФ: у Кремлі говорять про "глухий кут", — ISW
08:10 Удар по нафтовому експорту РФ: українські дрони атакували стратегічний термінал «Грушова» в Новоросійську
08:04 У Полтаві після атаки дронів спалахнула пожежа: вибуховою хвилею пошкоджено будівлі
07:59 Втрати ворога: мінус 950 окупантів та понад 2100 одиниць техніки за добу
00:01 Трамп повідомив про кадрові зміни в розвідспільноті США та призначення нового виконувача обов'язків

22 травня 2026 г.

23:58 Окупанти атакували Конотоп дронами: у місті чули вибухи
23:54 Оператора азартних ігор «ОЛЛ СІТІ ГЕЙМС» покарали на 4,3 мільйона гривень через скаргу гравця
23:50 У Києві через сильну зливу величезна фура майже повністю пішла під воду
23:44 У Новоросійську та низці міст Краснодарського краю РФ оголосили загрозу атаки БпЛА, працює ППО
23:38 Прокуратура не виявила доказів вини Василя Тетері у справі його водія
23:32 Борги на 23 мільйони та затоплені судна: в Одесі продають державне геологічне підприємство
23:26 Суд роз'яснив правила КАС: адвокату Артему Питомцю відмовили у перегляді справи 2021 року через трирічний ліміт
23:20 Звинувачення у конфлікті інтересів: адвокатка з Волині програла суд проти КДКА через скаргу колишнього клієнта

Теги новин

COVID-19 агрессия России Атака Війна Война ВСУ Вторжение Дональд Трамп Донбасс ДТП Зеленский ЗСУ Киев Київ коронавирус Коррупция

Коментарі:

comments powered by Disqus

2013-2026 © АНТИКОР — національний антикорупційний портал

Реклама на сайті • Наші партнери

Використання матеріалів сайту дозволено лише за наявності активного гіперпосилання на джерело. Усі права на тексти, зображення, фотографії та відеоматеріали належать їх авторам.